

„ЗАСТАВА“ излази два пут у недељи, средом и суботом.

Цена је на годину 10 фор., на по године 5 фор., на четврт године 2 фор. 50 новч. а. вр. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша, на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количини врсти, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 6, за сваки даљи пут 4 новч. Осим тога за жиг увек по 30 новч. Дописи се шаљу уредништву а предлата администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Пешти, Palatin-Gasse. Nr. 19 I. St. 23.

БРОЈ 50.

У Пешти, у суботу 30. јулија 1866.

ГОДИНА I.

Пешта, 29. јулија.

Данас истиче обновљени рок мировању на аустријско-италијанском бојишту. По једном телеграму из Флоренције од 25. т. м., аустријски и италијански пуномоћници састали су се 24 у Кормону, али неке тегобе нису дале, да се тог дана примирије утврди. Каке су те тегобе, и јесу ли досад уклоњене, то ћемо до који час чути. По ономе што се већ зна, главна тегоба између Италије и Аустрије била би у питању о границама које ће у будуће делити те земље једну од друге. Италијанске жеље у том погледу напоменули смо у предидућим бројевима нашег листа; сад се чује, да је италијанска влада наредила ново купљење војника и тражи знатан новчани зајам, у цели да би се до последње жртве борила за добитак јужне Тиролеке. У исто време и бечки листови говоре, да Аустрија није наумна попустити Италији, што се јужне Тиролеке тиче, ма се рат и продужити морао. У Бечу се мисли, да би Италија у продуженом рату тим мање могла успети, што би била сасвим себи самој остављена; јер после уступке Млетака престаје обавезност Прусије као савезника Италије, да ову оставља саму у боју са Аустријом; а Француска пре би била противу Италије, него са Италијом, ако би ова и после уступке Млетака хтела рат продужити.

Преговори за утврђење мира између Прусије и Аустрије имају се, као што из Беча јављају, до који дан у Прагу свршити, на основу услова под којима је примирије закључено.

„Ако се остваре подпуно услови мира који су примљени, Прусија ће се повећати са 1228 кв миља и са 4,014,279 душа,“ вели се у једном полувластичном допису из Берлина у „Берзен-Хали.“ То повећање рачуна се у истом допису овако: Хановеранска са 698 $\frac{1}{2}$ кв. миља и 1,923,492 житеља, — Насавска са 85 $\frac{1}{2}$ кв. миља и 462,354 жит., — Франкфурт са 1 $\frac{1}{2}$ кв. миља и 83,390 жит., — томе се додају полабске војводине, Шлезвиг и Холстин, са 280 кв. м. и 800,000 жит. Тако би пруска краљевина захватила својом просторијом око 6333 кв. миље, а бројила би 23 мил. 266,642 ж.

У „Провинц. Коресп.“ која се сматра као орган пруског министарства, суди се овако о добитцима које је Прусија осигурала споменутих условима мира: „присаједињењем Шлезвига и Холстина и великог дела земаља у северној Немачкој, што су досад делиле исто-

чне пруске области од западних,“ добитком земаља које се простиру од Шлезвига до Франкфурта, Прусија ће доћи до онаке величине, до каке је још ни један пруски владалац неподиге. — Али што је важније од тог увећања пруске силе, то је положај који је Прусији осигуран на челу северне Немачке чврсто уједињене. Нанаследку, после дугих залудних усилјавања, сво је постављен стожер за уједињену а јаку Немачку. Погрешно је што неки мисле да се поставила преграда између севера и југа Немачке, и да се тиме посејало семе будућег ослабења целе Немачке. Природне свезе и интереси заједнички јужних немачких држава са северним, тако претежу, да се неће моћи проћи без тесне политичке свезе између истих држава. Народни дух целе Немачке утврдиће ту свезу и учиниће, да она буде обштим благосовом. Прусија неће заиста изостати, да и она изјави у том правцу своје народно чувство и свој немачки позив.“

Неки француски и руски листови наноредо проказују зебњу од уједињене и укрепљене Немачке са Прусијом на челу. Докле се у првима прориче чак и рат са Прусијом, ради сводења ове у границе у којима Француској опасна бити неможе, руски листови веле: да се Руси још небоје ни пруских „циндерки“ ни Бизмаркове политике освајања, али је у интересу европске равнотеже, да наспрам уједињене и јаке Немачке, Русија тражи накнаде које би одговарале положају повећане Прусије у Европи. Где да нађе те накнаде велика славенска сила, ако не у братском савезу са слободним и снажним славенским државама на истоку и југу Европе?

Ако се Француска и Русија непоказују раде ширењу Прусије, бар се ова инглеским симпатијама теши. Тако берлински листови разносе овај телеграм из Лондона: „поуздано се дознаје, да инглеска влада одобрава Прусији присаједињење свију државица које леже између источних и западних области пруских. Да се европске силе, које су подписале бечке уговоре од 1815, сазову на конгрес ради расправе немачког питања, то се у Лондону сматра као непотребно јонако исто, као што 1859. није требао конгрес за сједињење разних италијанских земаља. Предлог Русије за конгрес споменутих сила, досад једва да је у Лисабону одзива нашао.“

Пруски краљ послао је грофа Мантајфела, као што се телеграфом из Берлина јавља, у особитој

цели у Петроград; мисли се, да ће та цел бити: да се руска влада успокоји о судби северних немачких држава, за које се представља да ће их Прусија прогутати.

Северна Америка шаље једну своју флоту у походе Русији. По једном телеграму из Петрограда од 25 т. м., у Русији се спрема одушевљени дочек гостима из Америке, а послана им је на сусрет у Хелсингфор руска флота.

У једном листу што излази у Њу-Јорку читамо, да се међу Немцима у с. Америке саставило друштво у цели републиканског јединства Немачке. Број чланова тога друштва множи се из дана у дан. У прогласу којим је дало гласа о себи, друштво међу осталим вели:

„Иза династичких војска, које су данас у Немачкој на делу, прикупља се нова снага. Оно беше знак времена кад се недавно у једном великом народном скупу у Франкфурту рекло: „република је будући устав Немачке,“ и кад је сав народни скуп са одршељењем те речи одобрио. Имамо тешку борбу пред собом, нека сваки своје чини, па ће целина добро проћи. Никоји народ у свету нема такве основе за републику, као што је може имати Немачка у својим синовима који су се иселили у Америку. Где 6—7 милиона Немаца живе у једној слободној држави, ту се њима намеће дужност, да воде бригу о својој отачбини, као што пристоји правим републиканцима, — а то они најдостојније могу учинити ако са пожртвовањем припомажу развиту и распрострању свести о народном јединству у цели слободу.“

Тако би по Немцима у Америке, рат који је у Немачкој под династичком заставом започет, имао се свршити само републиканском слободом сједињених Немаца.

По новијим гласовима, царица Мексиканска већ је у Европи; а као што американске новине пишу, републиканци мексикански, подпомагани из северне Америке, тако напредују у својој борби противу нове царевине у Мексици, да ће по свој прилици и цар Максимилијан скоро у Европу вратити се.

ПАРЛАМЕНТАРНА И ОДГОВОРНА ВЛАДА.

I.

Угарски је сабор у обе своје адресе искао угарску парламентарну и одговорну владу, што

Подлистак „Заставин“.

ПРУДОН О ФРАНЦУСКОЈ ДЕМОКРАТИЈИ.

(Les démocrates assermentés et le Peuple.)
(Продужење.)

„Сад је дошло време да се уверимо, које грешно или одважан критичар, који је узео слободу те казао у очи својим увременицима: ви идете вршком ногу на зад; ви се морате преврнути и онда поћи напред; или гомила, којој се представља све у обратном виду, и која по томе сматра за сивашшега с ума оног ко на све погледа правце.“

Тако говораше Прудон 1848. у часу самога распаљивања фебруарске револуције, гледећи на будућину местне демократије, која се осула на њ измевањем, напала га оговарањем, и старала се свом снагом избити га из очију народу. — „А, велики политички?“ подвикнуо је тада Прудон, наменувши се својим противницима, „ви показујете грозну песницу капиталу, а сами пузите пред њим на коленима! Ви сте ради да истребите интересије, евреје, цареве епохе, а сами обожавате златнога телца! — Верујте ми грађани — диктатори — ви ћете се кад тад помирити са зеленашима. Одреците се раније нашега тероризма, будите искрени конзерватовци, а не утворе у име народа. Ваше садашње је дело реакција; ви ништа више и не мислите, с тога што ви не појимате истинске жеље народне, а по свој прилици не ћете ни да их појмите. То, што ви називате глас народа, није његов глас него вика бесне гомиле, која тако исто као и ви не дознаје народну мисао. Народ не саставља партија, не дели се на секте; а ви служите интересима партија, следователно не радите у ползу народну него против њега... Конзерватовци, ви сматрате себе за

искусне политике, а не опажате да сте ви слепци и да водите слепце за нос. Ето са чега вам предказујем жалостан крај. Ви варате народ и зато се он одриче вас.“

Прудонова прорицања збише се. Грађанска демократија у Француској доказала је потпуно своју немисленост и будалаштину. Од 1848. године упропаћује она социјалан значај и доводи народ докле, да је он жртвује за устаповљење царевине. Тешко је било Прудону гледати на несталност те демократије, која је узела да поведе народ к слободи, па га тако жестоко преварила у нади. „Што је прошло не враћа се! говорио је Прудон још 1850. године. На што сажалевање? Нека стари француски народ научи, напослетку, да спасава сам себе без помоћи незваних гостију!“

II.

Прудон је волео свој народ, а презирао демократију с тога, што је познавао, да она мало има општега с народом, и да слабо осећа његово тежње. То презирање он је објавио 1848. године, и од онда до саме смрти није престајао изобличавати притворство тако назване господе демократа „messieurs les démocrates,“ који су желели да обавесте народ о својему бићу и изнова потраже његова расположења и вољења. За постижење те цели, већина њих ползујући се популарношћу Наполеона III., разгласили су себе за бонапартовце, а мањина извесних ношкодљивих јунака 1848—50. год. хтели су да саставе либералну закониту опозицију противу цареве владе. Као та, исто тако и друга демократска партија, као што напомену смо, варала је народ с тога, што се није бринула о њему, него о интересу буржуазије, којој су припадали по постанку, васпитању и политичким убеђењима. Но зашто би демократи, заштитници и пред-

ставници буржуазије, били принуђени да траже повећење у народа и да се претварају пред њим? То питање разрешава се тиме, што је Француска од фебруара 1848. године увела у својој земљи опште гласање и народ почео заузимати право учешће у изборима. Тако на тај начин Француска демократија хтела не хтела, желећи играти политичку ролу, морала је ласкати народу и притворно уверавати га о својој преданости према његовим интересим.

1852. године на првоме избору за законодавну скупштину, демократи су обрели приступ у њу на том основу, што је царска конституција захтевала од њих заклетву. У том случају, они су се понашали као што је требало, као искрени демократи. Прођоше пет година и демократија збаци са себе маску, но изборима 1857. године не бијаше већ ни спомена о одбацивању заклетве на конституцију и преданост наполеонској династији. Пет безобразних демократа нестидећи се ступили су тад у законодавну скупштину и заклели се, да с целим народом служе верно и праведно у славу друге царевине. — „Цел о прав дава средства“ мислили су демократи подражавајући језуитама. Ако ми желимо да ускрснемо народ, да га изазовемо к његовом политичком животу, да га опоменуемо на заборављену слободу, онда треба да се ползујемо свима средствима, која нам даје царска конституција. Подбодимо дакле несрећни народ, да нас призна за представника својих интереса, за заштитнике своје слободе! Нека нас он пошље у законодавну скупштину: ми ћемо хотимице дати лажну клетву, не би ли се само направили законодавцима и објавили своју опозицију влади.“ Тако говорашу народу неправни демократи, намигивајући варошанима, који су врло добро знали, да се сва та политичка комедија

су и сад после Краљевградца сва три мађарска органа у Пешти: „Хон“, „Пешти Наplo“ и „П. Лојд“ на ново захтевали, и на што смо и ми у овом листу казали, да томе противни нисмо, шта више, да и ми парламентарну и одговорну владу желимо.

Сад ћемо да објаснимо значај парламентарне и одговорне владе, тим пре, што многи с тачке народности држе, да је парламентарна и одговорна влада, или бар прва другим народима и народностима, осим Мађара, опасна, и да је то повод међусобном рату г 1848. дало.

Најпре ћемо разјаснити смисао парламентарне и одговорне владе.

Парламентарна влада и одговорна влада није свеједно. Одговорна је влада она, која сабору земаљском за своје поступке одговара, било да је чинила што, што је противу устава, закона, или обшти интереса, било да је пренебрегла чинити што закон и обшти интерес захтевају. Уставни пароди у томе налазе највећу гаранцију своји права и интереса, јер од доброг извршења закона често више зависи срећа и несрећа народа, него од саме добротe закона, и јер се у монархији само на тај начин постизава, да се владатељ од саме владе, управе, или извршне власти дели, да он у свима променама и покретима јавнога живота остане непомицна, узвишена и неповредима точка државног живота, и да се промене у држави место револуцијама, а оно реформама, и место променом владатеља, а оно променом органа државне управе, министара, догађају.

Но наука и искуство показали су, да и сама ова одговорна влада није довољна, да се цел постигне, која се од ње очекује. Одговорности има две врсте, једна је политична, а друга правна. Дела или недела министара могу, т. ј., така бити, да у њима нема позитивне очевидне кривице, поврде било устава било закона, било обшти интереса, или бар да се ова поврда не може јасно показати, или доказати, а ипак се види, да је влада из онога што или из невештине или из лукавства ради или пренебрегава, проистиче обшта несрећа, или бар обшти незадак, и незадовољство; начела управе, цела система (сустав) управе, и начин у изводу начела, или ти система управе могу тако бити, да из тога исто така несрећа проистиче, као и из саме позитивне, хотимичне и навеличне потврде устава, закона и обшти интереса — па кад би само правна одговорност постојала, т. ј., одговорност пред судом, који је за суђење министара постављен, била би та одговорност у најчешћим случајевима, илузорна, ништава, т. ј., где је сама система, сам дух и начин управе обштем назадку крив, где је невештина или лукавство министара томе криво, а да им се позитивна поврда устава, закона и обшти интереса показати, или доказати не може. Зато је нужна и политична одговорност, т. ј., така, где год народ путем свога органа, путем сабора незадовољство и неповерење своје према влади, било за прошле, или за оне мере, које влада предузети кани, изрази, и тим систему владе осуди, ова одступи, и другима крман владе преда.

Но како баш тако људи не радо власт из руку пуштају, то се није могло ограничити на то, да се само изјави и та политична одговорност владе, него је наука и искуство гаранције потражила, прво, да неће

на том остати, што ће сабор влади само своје неповерење изразити, него да ће заста други људи на владу доћи, а друго, да ти други људи не буду онаки исти као и први, где би се само лица измењивала, и камен претикања горе и доле ваљао — него да ће заста на владу доћи људи, који ће по доброј, или бољој системи управљати, а почем мерило те ваљаности опет само поверење народа, односно сабора бити може, то се изискује, да та влада управља у духу, правцу, и по главној мисли сабора, или ти његове већине — и така се влада зове парламентарна влада, коју је, т. ј., владатељ по уставу дужан, не баш из средине сабора (парламента), али ипак од таки поставити, који поверење сабора уживају.

Што влада не мора одма одступити, и што владатељ не мора одма ову промену учинити, него што влада због тога да и сабор може не бити прави израз народа, може сабор разрешити, и на народ апелирати, неће ли јој он новим изборима право дати — то спада у механизам уставне системе, и не мења природу парламентарне владе, јер напоследку, ако народ сабор у истом духу изабере, влада је под одговорношћу, која онда већ у правцу одговорности због поврде устава прелази, дужна одступити, и владатељу препоручити, да ново министарство постави, на што је и владатељ морално обвезан, ако, т. ј., неће, да револуцији врата отвори.

Вршак се ове парламентарне системе владе у том састоји, да владатељ једном човеку повери, да овај, наравно по одобрењу владатеља, министарство састави, који је у Угарској по закону год 1848. председник министарства.

Из овога се види, да парламентарна и одговорна влада није свеједно; да се, т. ј., у једном уставу може установити одговорна, али не и парламентарна влада. Парламентарност владе лежи истина већ у природи одговорности, — али где се хоће, да она по праву и закону постоји, мора се изрично установити, већ из зато, што из тога, што би једна влада политично осуђена била, и одступила, још не би сљедовало, да је владатељ дужан људе другог правца, а најмање, да би дужан био људе онога правца у савет свој позвати, ког је правца сабор.

Да се та разлика и у речима означи, говори се обично о парламентарној влади и одговорној министарству; прво означава начин, којим владатељ по уставу влада, а друго само орган, којим владатељ владу извршује.

Да је одговорност владе нарочито у монархијама нужна и пробитачна, о томе данас мало ко сумња; али није тако са парламентарношћу владе.

Ова има жестоки противника, и то у Угарској и политични и народни, т. ј. и с тачке државне и с тачке народности.

Политични противници овако мудрују: Начело је монархије, да је владатељ не само фактор, и то преимућни фактор законодавства, без кога санкције (одобрења) не може се закон донети, него је он уједно притежатељ, фактор и извор извршне власти, у чему се по њиовом мњењу главна разлика међу монархијом и републиком састоји, у којој последњој народ посредно, избором председника републике, и други чистника и управу државе у својим рукама има. Кад би мо-

изиграва за њихово благостање, то јест, за установљење грађанске монархије.

Прудон пазећи строго на радњу притворне демократије, решио се напоследку, да раскине све с њом, и 1863. године напечатом је брошуру под називом: „заклети демократе“ (Les démocrates assermentés). Намера те брошуре била је, да докаже прво, како се тумачи у Француској смисао уређења општега гласања, а друго, како је неходно нужно поштеноме грађанину да се одрече таквога изборнога права, којим није могуће било ползовати се слободно без икаква насилног утицаја. Но ономе, као што се сада тумачи изборна система у Француској, дужност је свакога изборача да ћути, ћути и ћути докле, докле слободно давање гласова не буде заиста слободно од свакога ограничења полицијске самовоље и насиља. По мишљењу Прудоновом, изборачи дужни су казати влади Наполеона III: „Ми смо готови да се ползујемо политичким правима и изирамо своје представнике у законодавну скупштину. Но код такве полицијске стеге, која нас лишава слободне штампе и слободних састанака, ми не можемо савесно да вотирамо. Нама не остаје ништа друго, него ћутати, или дајући глас лагати, варати народ, власт и сами себе, извртати 89 годишње принципе и значај општих избора и нападати на част Француске и њену судбу. — Non possumus! одговорице су папе на позив царева и краљева. Non possumus, не можемо давати гласа и изирами своје посланике, — тако треба да одговоре влади изборачи демократи, ако они теже више него други, за својим достојанством и народним интересима.

Тако нису размишљали демократи. Народ, говорећи, ослонце се на изборе; он жели, да га шта стало, изјавити своју вољу, и није могуће никаким доказима задржати га више од те изјаве. Ето због чега је

прека потреба да будемо његови руковође на изборима и да га изведемо на пут истине. Нека његови избори падну на нас, демократе, а не на реакционаре и конзервативце. — „Будалаштина! повикао је Прудон. Ја не верујем да ће се народ завести избором. Ако то најпосле и буде, и ако он зацело погне главу и ослони се на изборе, а ви не будете у стању да га обавестите, онда слободно бежите од те несмислене гомиле! Не бојте се; нека она гласа, нека назначује своје кандидате и пушта их да се братиме с представницима варшава и администрације. Ви се слободно одвојите од гомиле, спасите се од притворства и лажи, не верујте никако лажљивим гласоношама и радите непрестано на образовању нове поштене демократије. Онда се тек треба с вама здружити зацело! У вас је онда идеја, сила и живот, у вас све што је нужно за победу. После минутне победе вас очекује свечаност: ви сте људи народнога спасења, и пре или после, та иста гомила, која вас није слушала, почеће на коленима да пузи пред вама и да проси опроштај за своју издају.

„Демократи, завршује Прудон, ја говорим с вама последњи пут с тога, што се растајем од вас и не тражим више никакве сазе с вама. Иначе не бих се могао радовати и плескати рукама гледећи на то, с каквим безашћем и срамотом давите се у гадном блату избора?... Но говорећи искрено, мене ни уколико не утешава ваше наравствено падање и ја нисам баш са свим намеран, да избијем из ваших руку то знамење народнога представништва, које ви но могасте да удржите. Не, ви би требали, што но кажу, да знате да сам ја човек од принципа и лојике: моја занимања задовољавају потпуно моје честољубље. Награда ће ми бити велика, ако ми испадне за руком, те ускори победа народне мисли. У том одношају ја могу баш казати, да

арх био дужан онако управљати, као што сабор или ти већина сабора жели, то би не само управа исто тако променљива била, као што је и сабор или већина сабора променљива, што би за државу, а нарочито за монархијну државу опасно било, него би онда управо народ, или сабор извршну власт у држави обављао, што је прво супрот начелу монархијном, а друго: из тога би могла највећа тиранија, и то двострука тиранија изићи, једна напред мањине у држави, које су мисли и интереси противни ономе, што већина сабора хоће; а друга тиранија напред самом владатељу, који није био могао своје воље имати, ни мањину противу већине мањине заштити. Министарство, које би свагдашњу већину сабора за се имало, могло би тиранијну власт и према монарху и према мањини, ослањајући се на једномишљену већину, извршавати; одговорност не би имала ни границе ни смисла, јер се министарство, које по мисли, или ћуди већине управља, не би имало одговорности бојати, а тим би и сама одговорност илузорна, ништава постала — парламентарност би у том случају баш изкључила ону одговорност владе, због које се одговорности та парламентарност иште, т. ј. политичну одговорност владе. Парламентарна би влада по томе била кристалисан, усредсређени, копвенат, или апсолутна влада већине, која већина може вештачка, од једне партаје измајсторисана, и од владе, која је из ове партаје изишла, помоћу измајсторисане већине овековечена бити, те би се тако не само тиранији у обште, него и тиранији вештачке мањине противу праве већине у држави пут отворио, из чега или реплика, т. ј. обарање и самог устава, или револуција, т. ј. насилно мењање устава, а и самог монархијног суства државе произилази. Ови држе монархију с парламентарном владом за назови — монархију, и парламентарну владу у најбољем случају, т. ј. ако је одиста влада по мисли и духу праве већине, само за мост к републиканској држави.

Из овога се види, да политичке противнике парламентарне владе треба у стану конзервативне странке у обште, аристократичке пак на особ тражити, као што је заиста ова странка и у дољој и горњој кући уг. сабора истина на захтевање одговорног министарства пристала, али се парламентарности владе противила.

С тачке народности има ји, који су противу одговорности владе, наине противу одговорног министарства, а још више њи који су противу парламентарности владе.

Разлоге први навађати и обарати није вредно. Ко неће одговорност владе — хоће савршени апсолутизам, јер шта вреди, што се без сабора закони не би доносили могли, кад би и најбољи закони могли на папиру остати, или напачке извршени бити, и кад за извршење закона нико одговоран није, што би сабор такој влади средства — војнике и новац — украћивао, могло би тиме често више држави, него влади шкодити, и непрестана граваминална борба извршила би моралну снагу народа. Апсолутизам извршне власти исто је тако opak, као и апсолутизам у законодавству, а без узаконене одговорности апсолутизам је готов; одговорност пак, нарочито правна, кривична одговорност, није могућа при колегијалној системи владе — или ти при управи чрез тако зване дворске

служим општем делу много више од вас, и приносим више ползе него ви сами, чувајући своју независност и непридружујући се вама демократима.“

Прудон се пигда није ползовао нарочитим расположењем француске демократије. С почетка она га није познавала и по томе презирала га; а за тим кад јој је он доказао њено политично шарлатанство, тад је она почела да га сматра као најопаснијега непријатеља. Ето чим се објашњава та мржња, којом су неки демократски журнари и новине, по имену: „L'Opinion Nationale“, „Le Siècle“ и т. п. нападали на његове политичке брошуре о Италији и Пољској. Но и ако у Прудона није било другова међу „господом демократима“ покорним слугама сите буржуазије, опет за то њега су уважавали и љубили најбољи представници раденичке класе, којој је он посветио сав свој трудни живот. Прудон је рођен као пролетарије и умро као пролетарије у најгорој сиротињи. Он није ласкао раденичкој класи, није био њезин гласоноша, и није тражио популарности, као остали демократи. Понашајући се с радницима као са себи равнима, он им је вавек исказивао најгорче истине и старао се да им узвиси достојанство не с хвалисањем њихових врлина, него строгим осуђивањем слабости и порока, који су сметали њихову умноме и наравственом развитку. Бесавесни демократи, који су притворно угађали народу, ползоваху се сваком zgodном приликом да представе Прудона не само као страшило варошанства него и као бездушна теоретика, који је способан да исмејава беду пролетаријата. Раденици ипак се нису грешили о Прудона: не гледећи на одговарања његових лукавих непријатеља, они су видели у њему непоколебљива заштитника народних интереса и борца за правду.

(Продужиће се.)

Х. Темншвар 24. јулија „Бог своје чува“, тако пише један очевидца, причајући о храбрости коју је Петар Илијћ стотник (код цесаровићеве регименте 61) показао код Краљеградца, 3 јулија о. г.

„Није шала вели исти очевидца, кад после боја Перино јапуце у руке узесмо, набројасмо на њему 17 рупа куд су непријатељска танад летила, све уз тело, а ни једно у тело нашег стотника!“ И даље:

„Споменутог дана (3. јул.) требало је да непријатеља из његовог положаја од једне шуме отерамо. На реду беше наш трећи батаљон. Подполковник Коста Ђурић брзо, ал јуначки паде; два старија капетана бише јако рањена.

„Сад прими команду стотник Петар; узаше на зељу Ђурићева, ал још није ни сабљу добро повуко, кад му коњ, скоћен од три кугле, падне на земљу. Ммшљасмо да већ више нећемо видети нашег вођу, кад он као муња искрсну пред нас; он напред, а ми за њим јуришимо на непријатеља и жељено место освојимо.

„Но кад главна аустријска армија онако љуто пострада, и поче целокупна војска наша умицати, снађе и нас љута несрећа, у један мах видосмо пред собом 3—4 ескадрона непријатељских коњика. Сад је Перу требало видети. Прикупи нас око себе, изговори сваком у материјем језику, шта нам предстоји, и како треба да се на њи, т. ј. офицере угледимо, па повика ватра! па јуриш! На мах се непријатељ измиче, и ми све наше што имадосмо прибрасмо и небројене рањенике поведосмо. Непријатељ се наново у много већем броју укаже, и почне нас гонити, но ми у највећем реду уступасмо докле се са својима не састасмо.

„Да Перине уметности, одважности, ладнокрвности не би, ништа неби могли избавити, и једва да би који од нас жив главу изнео.

„Истина је, да се ова регимента састоји од самних синова банатских, од Мориша па до вел. Бечке река и Елемира, истина је, да је у истој највише самних Румуна, па онда долазе Срби; а има нешто и Мађара и Немаца, па и Чивута; ал сви су добри тек онда, кад уз Србина стоје, и кад их Срби, нарочито граничар предводи.

„Стотник Петар заслужио је храброшћу својом лавров венац. Видећемо како ће му се то у Бечу признати.

Аустрија.

Аустријски орган у Паризу, „Le Mémorial Diplomatique“, доноси следећи телеграм из Беча од 22 т. м.:

„Чим се сасвим закључи мир, престаће по свој царевини наузетно владино поступање, које се објасњавало као нужно у време рата. Живот уставни узеше пов правац развитка, помоћу слободњачких (либералних) реформи, које је министарство Белкредиа наумно извршити. Издаће се нов закон за бирање народних посланика у „рајхсрат“; по том закону посланици ће се бирати непосредно од народа, а досад су бирани од скупштине сваке области. У министарству неће бити никакве промене пре, него што се „рајхсрат“ отвори и изјави о општем положају царевине и о њеном будућем владању.“

У „Вандереру“ бечком јавља се о повратку грофа Јулија Андраша у Пешту из Беча, куд је, веле, одаван био рад саветовања о уставном уређењу Мађарске. Уз то се каже у истом листу: „неиспунени се нада оних, који су мислили да ће се трудови грофа успехом крунисати. Андраши је са најбољим намерама и надама у Беч отишао, и према са само непријатна искуства његова у Бечу гомилаху, опет је он остао стајан у своје тежњу. Пошто се сад из Беча вратио, донео је са собом уверење, да влада живи под утицајем вере, да још није време нити је нужде, да се захтевањима Угарске одговори онако, као што је то дијета захтевала.“

Стране земље.

ПРУСИЈА. Престолна беседа, којом је краљ отворио народну скупштину у Берлину, и о којој смо у прошлом броју „Заставе“ напоменули, гласи од речи до речи:

„Светла, племенита и драга господо од оба дома скупштине!

„Усредни заступништва земље немогу одолети своје чувству, а да и са овог места од моје и од народне стране неблагодарим Богу на његовој милости, што је помогао Прусији, да, са тешким али племенитим жртвама, несамо непријатељско нападање од наше границе одбије, него и у брзим победама отачбинске војске наслеђеној слави нове венце дода, и уравни стају народног развитка Немачке. Под видљивим благосовом божјим народ који је за оружје, шшао је одушевљено на бој за независност отачбине, и наша јуначка војска, подпомогнута од мало, али верних савезника, корачала је од успеха у успеху, од победе победи, на истоку као и на западу. Много је скупе крви просуто, многе храбре оплакује отачбина, који су као јунаци гинули, докле се наши барјаци од Карната до Рајне развијаху. У сложеној заједничкој радњи имају влада и народно заступништво да доведу до зрелости плодове, који морају израстити из крвавог семена, ако ово није залудно посејано.

„Драга господо од оба дома народне скупштине! На стране државне благајнице може моја влада задовољно поглед бацити. Брижљива пажња и савесна штедња поставиле су је у стање, да савлада велике благајничке тегобе, које су са садањим догађајима и временом као у природној свези. Како су већ последњих година ратом са Данском наметуте државној благајници знатне жртве, опет се успело, да се досадањи трошкови садањег рата подмире из државних прихода и готовина које се налазе, а да се неудару на земљу други терети, осим оних што су као законити у стварима и делима поднети за ратне цели. Толико поузданије надам се ја, да ћете радо одобрити сред-

ства, која се ишту за успешнокончање рата и за исплату учињених услуга при одржању реда и сигурности у благајници.

„О утврђењу равнотеже државној благајници последњих година није се могла влада сжити са заступнишвом земље; државни издатци, који су за време учинени, немају с тога законита темеља, што државна ривреда, као што ипак признајем, добијатај темељ самозаконом, ји се сваке године по ч. 99. устава или донетисагласијем мојеладе са обама домовима народне скупштине. Но ако и јесте мојавлада без тог законитог темеља више година водила државне руне, она је то чинила по савестном испиту и у дужном уређењу, да су: уређена управа, испуњење законитих обавезаност спрам поверитеља и званичника државе, издржање војске и државних установа: дитања државног обстанка, те је и онјоступање било нужност које се влада, у интересу земље, нијеогла и није смела оставити. Ја се уздам, да ће најновији догађаји припомоћи, да се необходимо иужно споразумљење постигне, да моја влада радо даде накнаду, што се тиче управ вођене без закона о државним рачунима, па би је заступништвр земље тражило, и да се с тим досадањи сукоб за свагда пркне, тим сигурније што се очекивати сме, да ће политични пројај отачбине допустити, да се разшире границе државе и урди уједињена савезничка војска под пруском управом, војска је ће терете сви чланови савеза подједнако носили.

„Предлози што су у тодогледу потребни, ради сазивања народног представништва савезних држава, одма ће се скупштини под ети. Господо мојаСа мном осећате ви, осећа цела отачбина велику важност третка, који ме у отачбину натраг доводи. Нека Бог онако милоиво благослови будућност Прусије, као што је очевидно благосвои нашу најновију прошлост. То Бог хоће!

ФРАНЦУСКА. Парски лист „Le Courrier du Dimanche“ донео је 17. т. ј. једно „писмо уреднику“ које је писао познати франц. публициста Прево Парадол, и у ком се међу осталим вели, Француска је прелена дворкиња, коју највећи кавалери ле, но која бега да живи са једним сезоном. Она је објажена, једна, заглупљена сваки дан све више, али она је једном узелкук, па није могућно више отргнути је од недостојног љубавика. . . . Племенити и милни народе, ко ће да правда твоју ствар и што треба код врло строгог постоства? Ко ће да праведно азјасни твоје малаксавање што долази од твојих промашака, вој умор што долази од твојих нада, твоје гушање што дози од толико племенитих а неплоних усилјавања? Као штама несретну руку онај човек, о коме се прича леци: да није прао крочити а да се неспотакне, да се није могао дотаћи какветвари а да је несломиле, да није могао руке пружити а да котили што небори, и најпосле је остао прикован за своју стопу, из страха да небори целу кућу: тако ти остајеш укочени без гласа, пуна неповерења у себе саму, као и пуна чуда, збњена чувством снаге и чувством немоћи да ту снагу употребити добро. Али та кобна судбина није вечита, та противност тебса собом мора једног дана престати.“ На то је министар унутрашњих дела поднео тужбу цару, и цар је својим указом од 2 т. м. забранио даље печатање споменутог листа. Ту забрану куде сви слободнији листови француски; а „Журн. де Деба додаје, да се неможе појмити: како се у Паризу поштра да од једном у подне дана чује што и налик на оно, што се по Лондону у јавним саборима, у јавним листовима, и у свакој лица, и на сваком јавном месту сваки дан чује.

Најновије.

— У париском „Монтеру“ од 28. т. м. пише, да тегобе између Аустрије и Италије леже у питању: да ли ће се примирје закучити под условом да обе војске остану у положају ком се која затекла (uti possidetis), или ће се озннити као међа тим војскама она линија, која представља границу области чију је уступку Аустрија признал.

По јучерањим телеграмима из Беча, Италија тражи да њена војска остане уданањем положају свом; а Аустрија захтева да се италијанска војска дигне са свију делова аустријске земље које је заузела изван Млетачке области.

Цар Наполеон био је пре неколико дана са својим сином отишао у Виши, ради купатила; из Париза телеграфисху, да се цар 26 т. м. с тог пута итно вратио. Тај брзи повратак цару приписује се у „Патрији“ новим тегобама у аустријско-италијанским преговорима за мир.

Из Берлина јављују да је руски предлог о конгресу сасвим пао. Прусија и Инглеска одма су га одбиле, а наскоро за њима и Фуанцуска, тако да је Горчаков усамљен остао.

У „Опионион Насионсу“ пише, да Русија прикупља своју војску на граници Немачке, да би пригнала Прусију на поштовање самосталности Хесенске и Виртембершке.

У Паризу ке званично спрема светковање Наполеонова дана 15. (3.) августа. Министар правде и просвете послао је владикама и митрополитима распис, који се почиње овако: „Француска спрема се за свој народни празник усред догађаја, који дају сјајна доказа за растући морални утицај цара. Крвавим бојевима растрзана Европа упира очи на нашу земљу и очекује великодушно посредовање за мир.“ Напоследку позива се свештенство: да се моли Богу за цара и његову фамилију, „да би промисао благосовио племенита усилјавања цара и помогао му да сачува велике, у његове руке положене интересе.“

„Пест. Лојду“ телеграфисху из Беча, да је Француска влада успела да сдони Италију на примирје

са Аустријом под условима које ова предлаже, а наиме: да се итал. војска ограничи на просторију уступљене Млетачке области.

Бечка „Преса“ јавља, да пруско наместништво у Прагу захтева трећину од оне порезе коју је општина за посљедња три месеца покупила. На препоруку из Беча, прашка општина одбила је то захтевање пруског наместништва; сад Пруси прете, да ће сами узети што им се на захтевању није дало.

„Вандерер“ дознаје, да ће у Бечу скоро изићи закон о издавању државних новаца од артије, од чега би се један део употреблио за исплату досадањих државних нота.

По једном јучерањем телеграму из Беча индигир Плагет продао је ратном министру за 25000 форината свој патент на Рамингтонове пушке, које се пуне састрга, и које се 18 пута избаце за једну минуту, а терају 1200 до 1300 корака.

Берлински дописник париског „Сјекла“ пише, да је у Петрограду старо-руска партија противна пруској ствари, а уз ту партију су царица, в. кнез Константин и кнез Горчаков. Цар Александер и војска на против беху сасвим на пруској страни. Сјајност пруског успеха дала је најпосле превагу старо-руској партији у петроградском двору. Отуд руски предлог за конгрес; ама тај предлог дође „врло доцкан.“

У Србији свршила се велика смотра над народном војском; кнез је потом отишао на киселу воду.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Ј. К. Пешта 29. јулија. Житна пијаца. Ове недеље поред наших овдашњих млинара и други из околине куповали су пшеницу, те је овој цена мало скочила била; пошто страна одоше, наши хтеше да цену оборе и престадоше два дана куповати; али имаоци робе остадоше при првој цени — јер знају, да се на долњим пијацама, неда данас већа количина јефтино купити, да би се цене оборице, а и то се зна да цене на долњим пијацама, према роду и потреби, не само нису претеране него ће чим се за иностране пијаце извозити почне, морати још скочити. Обртност је била око 120.000 вагона разне врсте, од лежеће робе овде је прилично мало, и ако се скорим више нове шенице не доведе, осетићемо оскудицу, каку већ имамо у појединим врстама. — Раж одржала се у цени, ал је мало има; продато се око 25.000 ваг.; раж ћемо добављати из Галиције, где је боље родила. — Јечам довози се из околине, из долњег предела мало га довозе, а радо се купује; мало је ове године који одговара потреби пивара; првој врсти поправила се цена са 5 новч. другој са 10—15; продато је свега око 30.000 ваг. Зоби, на глас да се са Италијом до мира доћи неће, поправила св цена; више се на капару купује него у готову. Продато је 100.000 ваг. са 5 новч. бољом ценом од прошле недеље. — Кукуруз слабије се довози, види се да га доле врло мало има, а где га и имају, за шпекулацију га држе; овогодишњи усеви уобште то стоје. Цена кукурузу се држи на једној мери — јер они који у Штајабруку свиње раде, у очекивању да ће му цена пасти, нису се на дуже време снабдели, а и фабрике још га некупују; почну ли и они куповати, цена ће се подићи. За потрошак је узето око 20.000 ваг.; што је од пређе на капару купљено, све је готово измирено. За проју беше неколико купаца из Словачке, од прве врсте неколико се хиљада вагона продато, и тиме се цена притврдила; али почем је и проји род слаб, њој ће цена скакати. За репицу су из Германије неколико купаца дошли, тако јој се цена у 50—75 новч. поправила. Све би врсте хране још већу цену имале, да је кредит, али се све за готову куповати мора, те је мало купаца а често и сами имаоци потребујући новаца, немогу робу дуго држати, него је и нешто испод цене на пијали ладу. Плаћала се шеница стара 85—86 ф. ф. 4.50 до ф. 4.60; 86—87 ф. ф. 4.75 до 4.80; 87—88 ф. ф. 4.90; 88—89 ф. ф. 5 до 5.05 89—90 ф. ф. 5.25, нова 85—86 ф. ф. 4.50; 86—87 ф. ф. 4.65; 88—89 ф. ф. 4.90 ф. 4.85. Раж 78—80 ф. ф. 4; 80—81 ф. ф. 4.15. Јечам нови 64 ф. ф. 2.10 ф. 2.20. За пиваре стари ф. 2.65, нови ф. 2.50. Зоб стара ф. 1.90 до ф. 2, нова ф. 1.70; на капару за септембр, октобр ф. 1.75. Кукуруз прва врста са воде ф. 3 из магацина ф. 3.05, на 3 месеца ф. 3.15. Проја, прва врста ф. 2.30, из долњег предела ф. 2 до 2.10 по каквоћи и чистоћи. Решица банатска ф. 5.50; кол ф. 5.75. Шпирит мало боље пролази. Шљивовица са буретом, сремску и славонску држе на ф. 24 но не пролази. Шљиве босанске добро иду у бурад ф. 13.50 на капару, октобр, новембр ф. 12.50. Ораси мање се траже цена је попустила, славонски ф. 6. србски транзитом ф. 6.50 мађарски ф. 8. Свињска маст добро пролази овдашња готова ф. 35 на капару ф. 35.50. Са стране ф. 32.50 све са буретом. Славина сува ф. 32 до ф. 23. Мед у цени напредује опећен ф. 14 у мала бурад 10%, Восак ф. 110 до ф. 112. Шпичарке прва врста мађарске ф. 14 до ф. 14.50. Славонске ф. 13.50 велика пента 120 ф. — Маревна трговина. У Штајабруку продају се свиње од 21—23 новч. Волови од ф. 18 до ф. 20. У Бечу плаћају волове од ф. 21 до 23 пента.

Дукат ф. 6.16.
Сребро 128.50.
Стање Дунава 9' 3" преко 0 долази

ОБЈАВА.

Обштина мокринска намерава, да иберландску земљу која је 11,372 јутра простора износи, по смислу највишег патента од 20 октобра 1849. пописати и прописане квите и поседне листове сачинити даде.

Подувачи позивају ее, да своје понуде до 16. августа т. г. општинском поглаварству поднесу и у колико је могуће исправе о способности приложе.

Из седнице општинског предствеништва држане у Мокрину дана 6. јулија 1866.

Макса Бадрица,
местни судца,
Василије Поповић,
срез. именованоподписатељ.